

ВАСИЛ ЦОНЕВ
АХ, СЪНИЩА, СЪНИЩА,
ДЕТСКИ СЪНИЩА

chitanka.info

ПРОЛОГ

Отначало всичко беше мрачно:

— Мрачна есен, мрачни дървета, мрачен дъжд.

— Мрачни хора с мрачни дрехи.

— Мрачни къщи с мрачни антени.

— Мрачна гарга мрачно грачи.

— Мрак, мрак — да се спукаш просто.

И изведнъж сред този мрак звънна сияйно цветно личице. Лице като слънце — с блестяща усмивка, руси плитки, сини очи, искреше и хвърляше светлина на купища около себе си.

И в същия миг мрачен глас заграка:

— Ти още ли не спиш?

Усмивката изчезна и мрак покри сияйното лице.

Вратата се тресна.

За миг едно от сините очички се отвори и хвърли сноп искри, но вратата заплашително скръцна и искрите секнаха.

— Га-гаааа — изграчи мрачно мрачната гарга.

Чу се равномерно дишане, което се сля с околния мрак.

И изведнъж — светлина. И още една. И още една. И още една.

Четирите светлинни се втурнаха една към друга, сблъскаха се с трясък и вместо експлозия сред мрака отново засия цветното лице на момичето с русите плитки.

Надавайки писък и викове за помощ, мракът хукна и се изпокри из мазетата. А вместо небе заблестяха ярките цветове на девствената джунгла. Ярки папагали, ярки ягуари, жирафи, лъвови, орхидеи, лиани и ярко зелени змии, които намигаха и се кискаха, та се пръскаха от кискане.

Ах, сънища, сънища — детски сънища!

Чу се глухо мърморене, чупене на трески и сред ярката джунгла се появи мрачното лице на човек с бомбе, което мажеше джунглата с черна боя.

— Ах, вие, глупави детски сънища! — мърмореше то, като чернеше наляво и надясно. — Махнете се, махнете се!

Джунглата запищя от ужас, загърчи се и викна за помощ.

Само момиченцето запази самообладание. Сънят беше неин и можеше да си прави с него каквото си поиска. Затова извади една голяма ножица, изряза измацаната част от джунглата, барабар с човечето, сви я на роло и я сложи в джоба на престилката си.

Животните от джунглата започнаха да ръкопляскат.

Момичето намигна — сега започва най-забавното.

Извади кутийка с цветни моливчета и нарисова на изрязаното място железопътна линия, а по линията — влак. Сетне се качи на локомотива и дрънна камбаната.

Животните това и чакаха — с викове и крясъци се накачулиха по вагоните и извикаха:

— Алееееее, хоп!

И влакът тръгна с песни.

А в това време от джоба на момиченцето се чуваше глухо мърморене:

— Влакове-млакове! Глупости на търкалета. Какъв е тоя влак? Къде му е разписанието? Защо няма семафори? И стрелочници няма, и началник движение няма, и нищо няма!

Момиченцето тупна джоба на престилката и мърморенето секна.

А влакът си фучеше сред викове и песни.

— Знаете ли — каза една жирафа на един хипопотам, — веднъж изпуснах влака за някакви си две секунди...

Момиченцето прихна така силно, че човечето изхвъркна от джоба ѝ, падна от влака и се затича с всичка сила по линията. На един завой то спря, извади ножицата на момичето, която бе откраднало, и изряза дупка сред железопътната линия.

— Хе-хе! — подскочи то, като потриваше ръце. — Ехе-хе-хе!

Миг след това веселият влак изчезна в дупката. Човечето изрева от радост, а сетне седна на земята и зарита с крака.

И изведнъж — я!

Влакът изскочи с трясък и отново затрака по линията.

Човечето зяпна, но момичето вдигна рамене:

— Не си ли виждал тунел?

Човечето свали бомбето си и започна да го гризе от яд. Когато изгриза периферията и вече се канеше да заръфа самото бомбе, зяпна и изрева от радост — влакът летеше с всичка сила към синьото море.

Чу се бълбукане и там, където имаше влак, останаха само кръгчета синя вода.

То беше радост, то бяха викове на тържество! Човечето хвърляше бомбето във въздуха, ловеше го с петите си, въртеше го с палците си, плезеше се, кривеше се и правеше „козя брада“.

Но само за миг, защото момичето и животните изплаваха и закрепяха:

— Ес о ес! Ес о ес!

— Пълна каца с петмез! — отвърна им човечето, като блъскаше юмручетата си едно в друго. — Умряло птиче в кафез! Дебел турчин с фес! Керкенец!

И все такива едни...

Тогава момичето се ядоса, извади кутийката с цветните моливи и на бърза ръка нарисова яхта, лодки, моторници с привързани към тях водни ски.

Малко след това всичко полетя по морето, изпълнено с жирафи, ягуари, слонове и шимпанзета.

Особено приятно бе да се наблюдават фигурите, които един дебел хипопотам правеше, качен на водни ски.

— Веднъж — каза жирафата на едно шимпанзе — се возих на водни ски!

— Глупости! — извика ядосано човечето. — Къде се е видяло жираф на водни ски!

Хукна към морето и заплува към средата му. А там извади един свредел и бързо започна да дълбае.

Образува се дупка, в която изтече цялата вода.

— Бих бил любопитен да видя как ще се измъкнете от това деликатно положение — говореше ехидно човечето, като крачеше край яхтите, лодките и моторниците, заседнали на сухото дъно.

— Много просто — каза момичето.

— А именно?

— Ще се събудя.

И отвори очи.

Мрачен ден, мрачен дъжд, мрачна гарга мрачно грачи...

— И внимавай — каза майката, като изпращаше на вратата момиченцето, — без щуротии.

— Добре, мамо — каза момиченцето и тръгна към училището.

По улиците вървяха мрачни хора, които хвърляха мрачни погледи около себе си.

Отзад вратата се хлопна и в същия миг лицето на момичето стана цветно и засия.

— Какви са тия оригиналничения? — изкрещя човечето с бомбето. — Не виждаш ли, че всичко наоколо е мрачно!

Но момиченцето се усмихна и стана цялото цветно. А около него заподскачаха искрящите от цветове животни на джунглата. Момичето даде тон и те, наредени в индианска нишка, закрачиха след нея с ура и песни.

Човечето нахлупи бомбето до очите си и запищя:

— Милиция! Милиция!

Хукна към един регулировчик, покатери се до ухото му и закрещя, като сочеше момиченцето и животните ги показваше с ръцете си решетки:

— В затвора! В затвора!

Когато индианската нишка стигна до милиционера, той отдаде чест и запитва:

— Какъв е тоя карнавал?

— Те са от моите сънища — усмихна се момичето.

— Тогава всичко е наред! — отдаде чест милиционерът и им даде път.

Вбесено, човечето свали полуизгризаното си бомбе и го изгриза докрай.

А момиченцето и животните закрачиха нататък с викове „Ура!“ и песни.

И където минаваха, улиците ставаха цветни, дърветата се покриваха с листа и цветове, хората ставаха приветливи и се усмихваха един на друг, а гаргите отлитаха, надавайки викове за помощ.

Ах, сънища, сънища — детски сънища!

ГЛАВА ПЪРВА

ПРИНЦЪТ

Както във всички сънища, така и сега Тинчето бе обвита в приказна жълтеникава светлина. Всичко бе жълтеникавооранжево. И въздухът, и дърветата, и самата тя. Тя се виждаше много добре — красива, обвита в жълтеникавооранжева светлина, застанала на малко дървено мостче над рекичка. Край рекичката — три брези. Съвсем, съвсем като в най-хубавите сънища.

— Да дойде Принцът! — прошепна тя.

Защото именно Принцът беше номер първи от нейния списък. И не трябва да я обвиняваме за това. Всички знаят, че малките момичета си мечтаят за принцове.

И Принцът се появи. Той беше облечен в светлосин костюм от блестяща коприна, с дълга коса и красиво лице. Яката му бе от най-хубава холандска дантела.

— Но аз съм ви виждала! — ахна Тинчето.

— Да — кимна Принцът. — Гейнсбъроу ме нарисува. Оттам ме познавате.

И се поклони.

Тинчето също се поклони. Направи истински реверанс — хванала полата си с крайчеца на пръстите, тя отстъпи с единия крак назад и се поклони, като приклезна леко и елегантно.

„Красиво го направих — помисли си Тинчето, — като се събудя, ще си го упражня няколко пъти, за да го правя така и наяве!“

— Та така — каза Принцът, — аз съм Принцът. Вие сте принцеса, да?

— Разбира се! — каза Тинчето.

Страхуваше се, че ако не е принцеса, Принцът няма да говори с нея.

— Чудесно — усмихна се Принцът. — Напоследък има толкова малко принцеси... Можеше ли да си представите, всички вече мечтаят

да станат естрадни певици. И ходят с панталони, и се опитват да се държат като момчета.

— С какво се занимавате? — подхвана разговор Тинчето.

— Аз съм принц — каза Принцът.

— И?

— Това е — усмихна се Принцът.

— Не е ли малко?

— Не. Напротив — много е.

Тинчето зяпна.

— Много е, много е — повтори Принцът, — знаете ли колко е трудно да си принц?

Тинчето замига въпросително.

— Сега ще ви обясня — каза Принцът, като се облегна леко на перилата на дървеното мостче. — Ето, вие виждате, аз съм облечен като принц. Но всеки може да се облече като принц. И кебапчията, и касапинът, и естрадният певец. Трудното е наистина да си принц. Ах, колко е трудно!

Принцът вдигна небесносиния си ръкав и поглади косата си:

— Когато лягаш, ти трябва да знаеш, че си принц. Затова трябва да легнеш много красиво, с плавни движения, съвсем чист, облечен в съвсем чиста пижама, върху блестяща бяла възглавница и блестящо бели чаршафи. Завиваш се съвсем леко — сякаш всичките движения са в съзвучие със старинен менует. Сетне се усмихваш красиво и затваряш очи. Сънищата ти също трябва да са сънища на принц. Високо благородни, чисти и героични. В мига, когато се събудиш, ти трябва да знаеш, че си принц. „Ноблес оближ“ — както казват французите. Благородството задължава. Всяка твоя стъпка, всяко твое движение, всяка твоя хапка, всяка твоя мисъл трябва да бъдат благородни, чисти и героични. Както се полага на принц. В ушите ти винаги трябва да звучи старинният менует. И всяка дума, която ще произнесеш, трябва да мине през сърцето ти. И ако е в съзвучие с менуета, тогава я казваш. У принца всичко трябва да бъде красиво — и мислите, и чувствата, и дрехите.

— И?

— Това е — усмихна се Принцът.

— А нещо друго?

— Нищо. Само това. Мислите, че е лесно?

Принцът се усмихна пак.

— Мислите, че когато ме излъжат, като ме обидят, когато ме наранят, и на мен не ми се крещи, както на обикновените хора, и на мен не ми се плаче от болка, и обида? Да, плаче ми се, но винаги си казвам — аз съм Принцът. И това самочувствие ме кара да забравя болките и обидите и те се стичат по мен като дъждовни капки по листа. И когато слънцето заблести — листото отново е чисто и свежо, а капките са паднали долу, в калта.

— Но само за това ли живеете? За да бъдете непрекъснато принц?

— Нима е малко? — учуди се Принцът. — Нима е малко хората да знаят, че има един принц? И винаги, когато искат да направят нещо лошо, да се сепват — а принцът би ли постъпил така? Ако не могат да намерят отговор, идват при мен и питат. Аз им казвам — така и така постъпете. Или просто си спомнят как аз съм постъпил в подобен случай. И намират верния отговор.

Изведнъж някаква сянка мина по лицето на Принца.

— Но защо се учудвате? Нали вие сте принцеса?

— Не — отвърна Тинчето, — аз ви излъгах.

Принцът се усмихна:

— Видяхте ли? Вие вече казвате истината. А това не е малко, никак не е малко.

И се разтопи в жълтеникавооранжевата светлина, като не преставаше да се усмихва така, както се усмихват само принцовете — чисто и небесносиньо.

Когато се събуди, Тинчето дълго време не посмя да стане.

Но сетне се усмихна — в главата и зазвуча старинен менует. И под неговите звуци тя бавно отмести юргана и стъпи плавно на пода. Все в този ритъм мина през гостната, отвори кухнята и каза:

— Добро утро, мамо!

И го каза така тихо и мило, че майка ѝ едва не изтърва тенджерата с млякото.

— Боже мой — поклати глава жената, — какво става с теб?

ГЛАВА ВТОРА

ЧОВЕКЪТ С ГОЛЯМАТА ФАНТАЗИЯ

Колко е хубаво, когато знаеш, че сънуваш нещо красиво!

Така си мислеше Тинчето, когато се въртеше под хладния чаршаф. Няма нищо по-хубаво от един чист и хладен бял чаршаф. Сякаш и ти ставаш чист като него, и в теб остават само хубави мисли.

На времето пишещият тези редове беше бояджийски чирак и работеше по гарите. И там срещна един много интересен човек. Иван Иванич. Той боядисваше с миниум перилата на стълбищата. И се изцапваше от глава до пети с червена боя. Но след като свършеше работа, дори и в най-затътеното място, се измиваше грижливо и слагаше копринена бяла риза. И лицето му се преобразяваше — от умислено и загрижено ставаше светло и чисто като бялата копринена риза. И тогава говореше само красиви неща. И не ругаеше. И кимаше, когато виждаше други, и казваше „моля ви се“...

Но време е да престана с моите размишления, защото Тинчето зяпа с широко ококорени очи и не може да заспи.

И този път се намери на мостче. Но какво мостче беше то! Цялото изковано от някаква въздушна материя и под него имаше не рекичка, а вселени и галактики, в които по-любознателният можеше да види и градове, и села, и пощи, и тролейбуси.

— Чудно, нали? — каза Човекът с голямата фантазия. — Всъщност всичко това, което виждаш, не съществува. Аз го измислих.

Той въздъхна и очите му светнаха:

— Страшно обичам да измислям. Ей така, както си седя, и си измислям. Човек например може да си измисли думи. Например „авдохулухуаполохоан“. И като я измисли, да ѝ намери значение. Ти какво значение би дала на една такава дума?

— Струва ми се — отвърна Тинчето, — че това е нещо като чайник.

— От рода на чайниците — допълни Човекът с голямата фантазия, — самоходен чайник. С манометри и с отделения за

китайски и липов чай. И с пружини за подскочане. Вървиш по улиците и гледаш — пред теб подскача чайник. Самоуверен, с чувство на достойнство. Спираш го, а той веднага затраква с манометрите си, излиза ту липов, ту китайски чай и целият се изчервява от удоволствие, че ти е направил впечатление. Е, как да не го наречем „авдохулухуаполохоап“?

Сетне въздъхна:

— Ах, как ми се иска понякога да съм „мин“.

— „Мин“ ли? — попита Тинчето.

— Разбира се — кимна Човекът с голямата фантазия, признай си, че за автора е много по-лесно да напише думата мин, отколкото тази префърцунена авдохулухуаполохоап. Колко е по-лесно да напишеш мин! Та „мин“ значи да си зелено-син и да минаваш през ключалки.

— По фантазиите на човека се съди и за самия човек — добави Човекът с голямата фантазия. — Лети самолет. И го гледат няколко души. Единият трепти от възторг и му се струва, че той кара самолета. Друг, по-опитен, има чувство, че самият той е самолетът, а трети си мисли: „Ех, да падне сега самолетът!“ Разбираш ли? Четвърти си вика: „Ех, да е мой самолетът и да си правя завойчета, и да не качвам никого в него!“ Пети пък мечтае да го има, за да накачули всички дечурлига по него и да ги закара в Пазарджик.

— А защо именно там?

— Защото не съм ходил в този град — вдига рамене Човекът с голямата фантазия. — Много обичам да ходя там, където не съм бил. Дори някой път вървя из съвсем познати улици и си мисля, че са непознати и ей тук сега живее някакъв страшен човек, който е наплашил децата и те бягат от него. А всъщност той бил много добър и цял живот чакал някое дете да дойде и да му каже: „Добър ден, как сте?“ И ти отиваш и му казваш: „Добър ден, как сте? Прекопахте ли градината?“ Човекът се преобразява и ти обяснява с какви инструменти е прекопал градината, показва ти кутийка с личинки от майски бръмбари, които е събирал за пиленцата в курника, развежда те из зайчарника си и ти показва малки зайчета, много малки, които те гледат и си мислят: „Виж колко добро момиченце...“ А дечурлигата от квартала, които са мислили, че страшният човек ще те изпече на фурна, зяпват и гледат през стобора и си шепнат, че си магьосница, която е превърнала страшния змей в добър принц. И колко хора живеят

в съвсем познати улици и си мислим, че ги познаваме, а всъщност те цял живот чакат някой да им каже една добра дума, за да се разнежат и да ти дадат всичко, което имат.

— Добрината е много интересно нещо — въздъхна Човекът с голямата фантазия. — Случва ти се — изгаряш от добрина, искаш да направиш нещо много добро и красиво, а не ти се отдава случай, прегаряш и изведнъж, вече загубил търпение, правиш нещо точно обратното. И с учудване виждаш как хората бягат от теб и мислят, че си лош.

— Всъщност — усмихна се Човекът с голямата фантазия, — всички фантазии на хората са насочени към едно: да си изфантазират някакво много фантастично място, планета или къщурка, в която да намерят истинския добър човек. А докато си фантазираш, добрият човечец стои до теб и ти разбираш това едва когато вече го няма.

— И излиза, че вие сте против фантазията?

— Боже, опази — уплаши се Човекът с голямата фантазия. — Та аз съм Човекът с голямата фантазия, та аз всъщност непрекъснато си фантазирам, и, и, и...

— И?

Човекът с голямата фантазия разпери ръце:

— И излиза, че най-голямата фантазия, най-фантастичното нещо, което може да измисли човек, е хората да станат съвсем обикновени, да говорят обикновени неща, да се обличат обикновено, да живеят обикновено, да са съвсем обикновени — чисти, мили и добри. До такива фантастични мисли достига човек в края на живота си.

Човекът с голямата фантазия въздъхна:

— А това е най-фантастичното нещо, което може да си представи човек, най-фантастичното, най-фантастичното...

Човека с голямата фантазия вече го нямаше и мостчето, на което стоеше Тинчето, беше станало съвсем обикновено, дървеничко, със съвсем малка чиста рекичка под него, със съвсем обикновени брези край нея — едно съвсем обикновено кътче, съвсем просто, за което си мечтаем до смърт, когато ни сполети някаква голяма беда, за което копнеем, когато всички мечти на човечеството за овладяване на атомната енергия, за индустриализация и механизация се изпълнят, и то до такава степен, че такива брези се превръщат в най-непостижима човешка мечта...

ГЛАВА ТРЕТА

СЕРИОЗНИЯТ ГРАЖДАНИН

Той тръшна вратата и изкрещя:

— Аз нямам никакво време!

Тинчето подскочи от леглото и се ококори.

— Няма какво да се пулиш — каза гражданинът и дръпна завивката, — сънувай ме бързо, че нямам никакво време!

Погледна часовника си и изсумтя:

— Още в колко сънища трябва да ида! Легнали са хората и си сънуват! Мандарини си сънуват, шебеци си сънуват — безотговорна работа!

— И какво правите вие в сънищата ни? — попита Тинчето.

— Пъдя шебеците и мачкам мандарините. Човек дори и насън трябва да бъде сериозен. Какви са тия шебеци? Сънищата да не са зоологическа градина?

Извади една торба и я сложи на масата.

— Това е торба за шебеци. Взимам ги от сънищата на хората и пълня с тях торбата. Сетне ги нося в медицинските институти и ги продавам. С тях правят опити. И помагат на човечеството. Така трябва да се постъпва с шебеците. А не да ги държиш за едната хубост в сънищата си и да се катериш с тях по палмите.

— Ха — изсмя се той, — хванах един, когато се опитваше да подражава на шебеците. Можеш ли да си представиш? Сънуваше, че и той има опашка, беше се завързал с нея за един клон и висеше с главата надолу. Какво безобразие! Че като извадих една брадва — храс по опашката — заби си главата в земята и досега ходи с цицина.

— Цицина може ли да излезе насън?

— Той наяве не я носи. Но щом започне да сънува, и тя му се явява на главата. Веднъж се опита да сънува без цицина, ама само като му махнах с пръст — веднага я сложи на главата си. Да си спомня.

— Значи, вие служите за плашене на хората по време на сънищата им?

— Точно така. Дори и насън не трябва да оставяме човека безотговорно сам. Сега се разработват много солидни методи за контролиране на сънищата. Забиват ти в главата някакви електроди и само да си посмял да сънуваш началника си като шимпанзе! Веднага те уволняват.

— Много ми е интересно, какво ще направите с моите сънища?

— Малко ли е това, че ти се явявам? Отсега нататък, като сънуваш, ще имаш обеща на ухото. Ако сънуваш пак принцове и типове с развинтена фантазия — мисли му. Ще се явя и ще ги направя на пух и прах. Ще си напълня торбата с тях и ще ги продам като шебеци. То без туй вече не останаха принцове, та ще е интересно да бъдат подложени на изследвания в полза на човечеството.

— Вие, изглежда, много сте загрижен за човечеството?

— Тая е малко по-сложна — замисли се гражданинът. — Всъщност аз мисля за себе си. Защото от неорганизираното човечество се дразня. Обичам послушното човечество. Като ме види, да се смалява като кабарче и да трепере. Аз съм много необходим. Ако ме нямаше, от какво щяха да се страхуват хората, с кого щяха да плашат децата? Вълци и мечки вече няма. Изтрепаха ги. Но аз съществувам. Сега бабите казват: „Ако не слушаш, ще те дам на оня, дето ви гонеше с камъни, когато влизахте в градината му. Оня същият, дето преби Ленчето от бой, когато откъсна една круша от дървото му.“

— Хубава служба, няма що!

— Служба като служба. Ако нямаше Чистачи по улиците, как щеше да се разхождаш с лачени обуца? Всички служби са необходими. Важното е човек да си намери тази служба, която му подхожда. Има лицемери, които са родени за простаци, пък станали проповедници на доброто и красивото. А тайно в къщи пишат доноси и дават котенца. Сериозният гражданин не е лицемерен. Той честно си казва: „Мислете му, ако ми паднете в ръчичките!“ Ние сме откровени хора. И с това се гордеем. Ние сме като магаретата. Точно на сватбите проявяваме магариите си. Изчакваме да се съберат колкото може повече хора и тогава се развилняваме. За да ни знаят и като ни видят, да казват: „Това е сериозен гражданин!“

Огледа се и се изсмя:

— Не виждаш ли къде ме сънуваш? В стаята си. Дори не изчаках да ти стане цветен сънят, да засвирят разни глупави менуети. Тук, в

твоята стая, ти се явих, за да ме усещаш и през деня. Само да си ме забравила, ще дойда с трясък и ще ти откъсна ухото. Ние, сериозните граждани, не обичаме разните фантазмагории. На нас свинско ни дай и брадва. Големи мазни свински пържоли, та да си нацапаме и врата, като ги мляскаме, и брадва — да сечем цъфнали дървета. Страшна сила сме. Уж всички ни презират, уж учебниците са пълни с поучения против нас, а ето — въздухът вече не може да се диша, планините са оголени от нашата сеч, реките и езерата са мръсно черни, а в морето вместо вода плуват радиоактивни отпадъци и нефт.

Гражданинът се изсмя:

— Скоро на земята ще останат само простаците. Какъв принц, когато дрехите му са изцапани вече с нафта, когато водата, която пие, мирише на бензин. Той е роден за кораби с бели платна. Той мрази бурмите, изцапани с грес. Ние унищожихме красотата в името на прогреса. Голям прогрес, голямо нещо!

Като продължаваше да се смее, сериозният гражданин изхвъркна навън, като тръшна вратата.

Отвън се чу грубият му глас:

— Какви са тия шебеци? Какви са тия палми? Не те ли е срам! Счетоводител, а да сънуваш шарени сънища?! Марш веднага в канцеларията си! Цифри ще сънуваш! Сметачни машини ще сънуваш! И да не си посмял да сънуваш Мичето, секретарката на директора! Само баба Пена, чистачката! Марш оттук!

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

БЛАГОРОДНИЯТ

— Внимавай — каза той, като посочи дървеното мостче, на което беше застанала Тинчето, — опасно е.

— Така ли! — учуди се Тинчето.

— Разбира се — кимна Благородният, — не виждаш ли колко са крехки перилата? А ти си се облегнала на тях. Погледни само как се клатят... Без да разбереш — цоп! — Ще забиеш главата си в реката.

— Хе-хе — изсмя се Тинчето, — веднъж аз паднах от Айфеловата кула.

— И какво ти стана? — запита изплашен Благородният.

— Ами нищо. То беше насън.

— Как се изплаших!

— Та и сега, ако падна...

— Всъщност, да — съгласи се Благородният, — разбира се. Падането насън не е така опасно. Дори никак. Но аз съм така устроен. Мисля за хората. Искам да им помогна. Помня, когато бяхме още ученици, един от нас счупи прозореца. Учителят запретна ръкави да му удари шамар. Веднага скочих и казах, че аз съм счупил прозореца. Учителят малко се сепна, но пак замахна. Тогава му казах да внимава как ми удря шамар, защото е възрастен човек и може да си изкълчи ръката, като дадох за пример леля ми. Когато веднъж ни гонеше да ни бие с машата, тя се препъна и си счупи носа. Тогава учителят ми удари не един, а три шамара.

— Единия — каза той — ти удрям за прозореца, втория — дето се опитваш да ме пързаяш, а третия — да се научиш друг път да не се жертвуваш за тия диванета! Ето — посочи той учениците, — виждаш ли как се превиват от смях? Ти вярваш, че си герой, а те мислят, че си смахнат.

Учителят млъкна за малко, а сетне ми удари още един шамар.

— А това е — допълни той, — за да запомниш всичко, което ти казах!

И тогава ми излезе името „Исус Христос“. Съучениците наистина помислиха, че съм смахнат, и ме накараха да им пиша домашните. Ядяха ми закуската, която мама ми слагаше в чантата. Заливаха ми тетрадките с мастило. Слагаха ми кабарчета на чина, преди да седна. Дори веднъж ме обадиха, че съм пушил и се кикотеха, когато учителят ме биеше, защото аз не отрекох. Ако бях казал истината, учителят щеше да ми повярва и щеше да набие тях. Те знаеха това и се кискаха.

Като поотраснах, стана още по-лошо. Щом получавах заплата, пред мен се нареждаше опашка. Знаех, че ме лъжат, като ми разправят за разни болни деца, умиращи лели и бащи, но им давах парите си, защото, представи си пък, ако някои наистина имаше нужда от пари, а аз не му дам? Но и това не им стигаше и пишеха писма до жена ми, че съм пилеел парите си на вятъра за хора, които ме будалкали. Жена ми не изтърпя и отиде при майка си. Но сетне се върна, защото майка ѝ я карала да пере и чисти, а в къщи чистех и перях аз. Дори се научих да готвя. Признай си, че е по-добре ти да готвиш, отколкото да гледаш как жена ти блъска и удря всичко в кухнята, защото докато другите се хранели в ресторанти, аз съм я карал да готви като последна готвачка. Децата отгледах аз и те така свикнаха с мен, че и досега нищо не работят, а чакат да ги издържам. Да не говорим, че пиша всички доклади на единната организация, а почистването на цялата улица от сняг стовариха на гърба ми. Много хубаво съм чистел и когато чистях, целият квартал излиза да ми ръкопляска. Разбира се, те правят това на смях, но представи си, че поне един е искрен! Само за това си заслужава човек да помага на другите. За този искрен човек, който разбира колко е красиво да помагаш на хората.

Докато той говореше, Тинчето така го зяпаше, че не забеляза как се прекатурна през перилата и цопна във водата.

— Аз ти казах — извика изплашен Благородният, но Тинчето не му отговори, защото се събуди от болка.

Огледа се и видя, че е паднала от кревата.

Като разтриваше главата си, Тинчето помисли:

„Значи, човекът е прав. Понякога дори и падането насън е опасно.“

ГЛАВА ПЕТА

ПРИТЕЖАТЕЛЯТ НА ВЕЩИ

Той пристигна, качен на самоходен хладилник. В ръцете си държеше телевизор, на който имаше салфетка, а на салфетката — вазичка.

— Последен модел — кимна той към хладилника, — върви сам. Натъпкал съм го със салами, пушени пилета, шунки и прочие.

Облиза се и примлясна:

— И домашна ракийца има вътре, и селско винце. Бонбон работа. Карам всичко това на вилата. Накупих сума ти картини — по два лева парчето. Ще украся с тях стаите. Културна обстановка. На оградата ще сложа бодлива тел. В градината вместо цветя съм засадил зелки. Марули. Ряпа. Много съм доволен от живота, ще знаеш. Всичко си имам. Заедно с булката тежим двеста и трийсет кила. Де да ме види тейко сега! Той, горкият, беше гърчав като пастърма и се трепеше да ни намери хляб. Шест деца бяхме, не е шега. Та затова ние с булката решихме — ще се обзаведем едно хубавичко и тогава, ако даде господ, и дечица ще имаме. Едно. Момче — да му оставя всичко. И колата, и вилата, и телевизорите, и хладилниците с мезетата и пиенето в тях.

Облиза се и примлясна:

— Хубав живот живея аз. Гладък като джам. С никого не се карам. „Прави сте — викам им, — аз съм прост човек, вие сте поумни.“ И ги оставям да се пъчат, а аз се връщам в къщи, па като му отворя хладилника, па като нагъна пастърмицата, винцето, ракийцата, шунчицата, пиленцата...

Въздъхна:

— Само да не научат хората, че си живея така добре. Завистници, нали ги знаеш. Затова съм оградил вилата с високи дървета — да не могат да гледат какво правя. Нарочно ходя с кърпени гащи — да мислят, че си нямам нищо.

Той се огледа.

— Завиждат. По-добре е да ме съжаляват. А докато ме окайват, аз си пълня хладилника с шунчица, винце и ракийка — изкиска се и намигна. — Умно, нали? Ама на всеки не му стига пипето. Все се тикат напред, все спорят, все вдигат пара около себе си, те знаели повече, те можели повече. Добре бе, хора, по-умни сте, по-талантливи, по-богати. Аз съм нищожество. Кабарче. Плюнка. А всъщност...

Той вдигна многозначително пръст.

— Всъщност — ти виждаш. При мен всичко е тип-топ. Единият кран мляко, другият — мед. Пълна чаша. Ех, живот!

Той се облегна на хладилника, за да покаже какъв живот си живее, но не изпусна телевизора с покривчицата и вазичката на него.

Като показва какъв живот си живее, отново се надигна:

— Е, такъв живот си живея! Царски!

Огледа се и сложи пръст на устата:

— Само че — пст! Тихо! Пасо, да не чуе Васо. Нека си мислят, че съм прост, беден и скъсан.

Вдигна поучително пръст:

— Препоръчвам и на теб, моето момиче, като пораснеш, като мен да станеш. Умната! Без много изтъкване. Подреди се тихичко, като мравчица и — пссст! Тихо! Никой да не знае какво мислиш, какво правиш и какво имаш. А ако някой път ти се прияде шунчица или ти се поиска да гледаш някаква телевизионна програма, заповядай!

Замисли се и допълни:

— Но гледай някак си — насън. Тогава идвай при мене. Когато сънуваш. Иначе — наяве — бие на очи. Аз съм забелязал — колкото и да ям насън и да пия, като се събудя, всичко си седи цяло. Та има по-голяма сметка човек насън да консумира повече.

Разсмя се и се тупна по бедрата:

— Има разни глупаци — какво ли не правят насън. А аз пък насън правя всичко, което правя и през деня. Ям си, пия си, но пак кротко — без шум. Нали знаеш — сън-сън, ама де да знаеш, може някой да надникне в съня ти и после обяснявай, че всичко е било само сън. „Аха — ще каже, — значи ти такива сънища сънуваш — я ела, бай приятелю...“ Та затова и насън си ходя закръпен и ям чак като затворя всички врати и видя, че никой не ме дебне. Така е по-добре, за всеки случай.

Той натисна ръчката и самоходният хладилник отново потегли.

— И внимавай — изсъска той. — Пссст! Това да ти е паролата! Тсссст! И на никого нито дума за това, което си говорихме! Тсссст! Псссст! Хсссст!

— Мсттт! Фсссст! Рсссст! — подсказа Тинчето.

— Точно така! — прошепна за последен път притежателят на вещи. — Именно!

Когато се събуди, Тинчето видя, че е заобиколена от воички котки на квартала. Те, горките, си мислеха, че всичките тия „пссст“, „хссст“ и прочие се отнасят за тях и бяха дошли да разберат за какво ги викат.

ГЛАВА ШЕСТА

ОСВЕДОМИТЕЛЯТ

Отначало Тинчето чу само шептене:

— Мичето каза, че зайците ви не са чинчила.

— Чинчила са — каза Тинчето, като се огледа.

— Видя ли каква е! — изхриптя гласът. — А уж ти е приятелка.

Гласът въздъхва:

— Така си е винаги. Уж те обичат, а като се обърнеш, и — хайде!

— Какво „хайде“? — запита Тинчето, като пак се огледа.

— „Хайде“ като хайде! Тоест всичко най-ясно. Като Гошо например. Нали вчера ти донесе цветя?

— Да — кимна Тинчето, като се чудеше от небето ли идва гласът, или от земята.

— И знаеш ли какво каза, когато ти си тръгна, зачервена от щастие? Каза... — и гласът се сниши съвсем — че по-лоши цветя не можал да намери... хи-хи...

— Това не е вярно! — тропна с крак Тинчето.

— Олеле! — изкрещя гласът и нещо цопна във водата.

Едва сега Тинчето забеляза, че нещо пляска в рекичката под мостчето. След малко едно човече, облечено в черни дрехи и бомбе, излезе от водата. Отвсякъде течеше вода. Дори от ушите му. То подскачаше на един крак, за да се стопли, и мърмореше:

— Аз толкова много те обичам и исках да ти покажа какви приятели имаш, а ти едва не събори мостчето върху главата ми.

— Ако беше по-наблизо, щях да ти извъртя ухото! — каза Тинчето.

— Я! — нацупи се човечето, като за всеки случай се отдръпна крачка назад.

— Яцки, та два! — отвърна троснато Тинчето.

— Ще те обадя на майка ти, че се държиш неприлично с възрастни хора — нацупи се човечето, но за всеки случай се отдръпна още една крачка, защото Тинчето го погледна страшно.

— Аз те знам теб — махна с пръст Тинчето.

— Откъде ме знаеш? — учуди се човечето.

— От предговора. Ти си оня, дето цапаше всичко в черно.

— Видя ли, че не позна — разкикоти се човечето, като удряше юмручетата си едно върху друго. — На̀, на̀!

— Ти си!

— Не съм, оня е брат ми. Близнак. Той е по предговорите, а аз съм по съдържанието. Разделили сме си ролите.

— Хубави братя, няма що!

— Такива сме си — въздъхна човечето. — Стараем се да помагаме на хората да влязат в пътя и все нас бият.

— Значи, ти си сериозният, а ние — несериозните?

— Ами да. На вас — мостчета и рекички дай. Луни и слънца. Да ахкате. Аз да съм — ще забраня всички рекички и мостчета. И слънцето, и луната. И цветята. И птичките. И пеперудите. Да видим, като останеш на тъмно и завият ледени ветрове дали ще се държиш така несериозно. Ще закрепещиш да дойда и тогава именно ще пристигна аз и ще почна да те поучавам. И да ти обяснявам с какви хора си дружала. Сега, като си на това красиво мостче и когато под теб тече тази тиха рекичка, осветлявана от луната, дори и не искаш да чуеш какво мисли за теб Митко и какво каза Пешо вчера в час по геометрия. А като затрепереш, ще ме слушаш като поп.

— Поповете много ли те слушат?

— Така си е думата. Та исках да ти кажа за Митко и Пешо...

Човечето се озърна и като се скри зад една от брезичките, изхриптя:

— Митко вчера каза за теб...

— Млъкни! — изкрещя Тинчето.

— Ама защо? — изплака човечето, като отново се появи.

— Защото не искам да слушам клевети.

— Това не са клевети. Аз искам само да ти помогна да разбереш с какви хора имаш работа.

— Ама аз не мога да те разбера — скара му се Тинчето. — Коскоджамити човек, а не виждаш нищо друго освен лошото. Имам една такава леля, идва и дори света да ѝ поднесеш на крака, сетне отива да разправя къде са ти били кърпени чорапите. И като я пита мама защо не е видяла хубавото, а само кърпените чорапи, тя отговаря:

„Е добре де, не са ли ти кърпени чорапите? Излъгала ли съм? Не съм излъгала!“

— Точно така — изкрещя човечето, — ние говорим само истината. Ние сме борци за истината.

— Никаква истина не е това — тропна с крак Тинчето. — Когато се ядоса човек, може да каже и най-лоши думи на човек, който най-обича. Но това не е истината. Красивото е по-вярно. То трябва да се повтаря, за да повярват хората в красивото и да забравят лошото.

— Това е най-чиста сантименталщина — нацупи се човечето. — Ние сме съвестта. Ако ни няма, хората така ще се разгащят, че няма да му се види краят. Затова сме ние. Щом някой прегреша — веднага донасяме, за да му друснат едно наказание или бой, та да помни.

— А ти не си ли чел — каза Тинчето, — че когато непрекъснато повтаряш на един човек, че е лош, той наистина започва да вярва, че е лош! И обратното — като хвалиш един човек, той започва да вярва, че е добър, и щом усети нещо лошо в себе си, маха го.

— Значи, според теб, хората трябва да бъдат хвалени?

— И глезени. Като децата.

— Да им даваме захарни петлета и да им правим плитки? — подскочи ужасено човечето. — Да им говорими приказки и да им правим зайченца? И да им четем „Алиса“ и „Малкият принц“? А може би и Андерсен искаш да им четем, така ли?

— Да.

— Не! — кресна човечето. — На хората трябва да се чете наказателният кодекс. Да им се показват картини на обесени и атомни експлозивни. И гробища. И гарги. За да се смирят. „Човече, смири се!“ — зарева човечето.

Но Тинчето му показва такъв юмрук, че то хукна презглава и изчезна в мъглата, която пълзеше край брега на рекичката. Отдалеч долетя само злобното му хриптене.

— Ще видиш ти! Аз ще разкажа всичко за теб на учителката! И на майка ти ще кажа! И на милицията ще те обадя! И на чина ти ще слагам кабарчета, та да се боцкаш, като сядаш, ще видиш ти!...

Тинчето така се разсмя, че се събуди.

ГЛАВА СЕДМА

ДАМАТА С БЯЛАТА КАРАВЕЛА

Тя пристигна върху борда на бялата каравела „Бланше каравель“. В косите си приличаше на Мария Антоанета, а в роклята — на Наполеоновата Жозефина; зеленобелезникавата ѝ рокля напомняше по прозрачността си крилете на еднодневките.

— Простете, маркизо — трепна тя, — ако знаех, че ще ви срещна, нямаше да се явя така negliже!

„Леле — помисли си Тинчето, — ако това ѝ е negliжето!“

А гласно каза:

— Моля ви се!

— Нали знаете — зачурулика тя, — в наши дни прислугата е толкова нехайна. Можете ли да си представите — Жаклин, камериерката ми, се влюбила в майордома на конт де Сент Еме. Просто ужас! Станала е неузнаваема. Все пише, пише... Ако беше малко по-интелигентна, от това би излязло цял епистолярен роман, не мислите ли?

— Да — каза Тинчето.

— О, вие сте чудесна! — възкликна дамата. — Да знаете днес следобед ще се състои надбягването с хрътки в замъка на дук д'Англоа?

И като не дочака отговор, продължи да чурулика:

— Ще бъде чудесно, нали?

Наведе се и прошепна:

— Говорят, че жената на дука и конт де Хибралеон били... хи-хи...

И закри дискретно устните си.

— Затова пък дукът отива на лов, а всъщност...

Тук тя зашептя така тихо, че Тинчето чу само името на някаква принцеса.

— Боже мой, ако научи кралят... това ще бъде страшно! Той е толкова мил, горкият... Вчера ми каза: „Ирен, аз имам само теб и

Франция.“

Изписка уплашена:

— Господи, как се разприказвах! Нали на никого нито дума?

Пое въздух:

— Ние сме само приятели. Нищо повече. Вярвате ми, нали?

И в очите ѝ заиграха пламъчета.

Сети се за нещо и се намръщи:

— Като си помисля за обяда, просто се разстройвам. Представете си — старият готвач ни напусна, а новият вчера поднесе аспержите с изстинало масло. Ами ако сбърка нещо с фазана? Не ви ли се струва, че като предястие омарите са малко тежки? А какви неприятности имам с кочияшите — винаги впрягат не тези коне, които трябва. Разсъдете сама — с черен тоалет отиват бели арабски коне, а те все впрягат английски. Сякаш напук. Боже мой, тази прислуга ще ме долуди!

Погледна пясъчния си часовник и изписка:

— Закъснявам за срещата с принцеса Мадлен. Какъв ужас!

И кимна благосклонно:

— Така, когато човек говори с такъв приятен събеседник като вас, маркизо!

И като махна кокетно с ветрилото, отплува надолу по рекичката върху борда на бялата каравела.

— Извинете — обърна се Тинчето към един минувач, — коя беше дамата?

— Тая ли? Ами Рени — фризьорката от „Граф Игнатиев“ — беше отговорът.

ГЛАВА ОСМА

НЕДОВОЛНАТА

Още отдалеч личеше, че е намусена.

Навела глава, вървеше като рак настрани — уж че не виждаше Тинчето, уж че не вървеше към нея, а право в краката ѝ се тикаше.

— Какво ти е? — запита Тинчето.

Едва сега вдигна глава и изсумтя:

— Аз си знаех...

— Какво си знаеше?

— Знаех си, че ще ми вземеш мостчето!

— Моля ти се — усмихна се Тинчето, — ей сега ще ти го отстъпя.

— Да, да — измърмори тя, — след като вече си стъпвала по него. А аз исках да застана първа на това място. Още от вчера си мислех да дойда и да застана тук, ама си знаех, че някой ще ме прережи!

Тинчето само вдигна рамене.

Недоволната се вгледа в роклята ѝ:

— И никога не мога да намеря такъв плат. Цял живот съм мечтала за такава рокля, а ето...

Тинчето се разсмя:

— Това е преправена рокля на баба ми!

Вгледа се в обувките на Тинчето:

— Сигурно и те са на баба ти?

Едва не се заплака:

— Любимият ми цвят и форма...

Тинчето прихна от смях:

— Това са старите обувки на майка ми! Взех ги от гардероба, и то само за през съня. Не виждаш ли, че са с десет номера по-големи от крака ми? И са скъсани!

— Е, да, ама са оригинални.

— Не мога да те разбера — каза Тинчето, — и кола имате, и вила, и телевизор, а ние живеем под наем...

— Да, ама си весело и всички ти завиждат, а на мен не ми е весело. Кажы защо де?

— Че отде да знам!

— Видя ли — нацупи се недоволната.

— Какво искаш — разпери ръце Тинчето, — да се гръмна ли?

— Да, да, ще се гръмнеш, а после вестниците ще гръмнат: „Така се гръмнала, по такъв и такъв начин...“, ще станеш прочута, а аз ще си живуркам, без да ми обръщат внимание.

— Няма да се гръмна.

— Да не си луда да се гръмнеш? Живееш си като царица. Всички учители са луди по тебе. Първа решаваш задачите, все шестици имаш, а аз — какво? Ако не беше ти да ми подсказваш — още в първи клас да си седя.

— Но какво искаш — да си отрежа главата и да ти я дам?

— Да, да, ще ми я дадеш, а като няма да отива на краката и на тялото ми?

— Да се сменим изцяло. Аз ставам ти, а ти — аз.

— Хайде де! Та после ти да се возиш с нашата кола, да ходиш на нашата вила и да гледаш нашия телевизор.

Тинчето се ядоса:

— Е, какво искаш?

— Нищо — въздъхна недоволната, — но ти завиждам.

Въздъхна пак, обърна се и тръгна.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ОПАК ЧОВЕК

Те бяха трима. Отпред и отзад вървяха двама въоръжени с пушки, бомби, шмайзери и картечници, а в средата вървеше човек с брада и балтон.

— Престъпник? — попита Тинчето.

— И още какъв — каза първият въоръжен, — от най-големите.

— Клал, палил?

— По-страшно. Недисциплиниран е.

— Така ли?

— Да — кимна първият въоръжен, — и то много.

— Толкова ли е страшно да си недисциплиниран?

— Това е най-страшното престъпление. Не може без дисциплина на този свят. Като се нареди нещо, трябва да се изпълнява. И не само в работата. Навсякъде.

Ресторант. Оркестър. Дансинг. Засвирват. Петстотин души скачат и танцуват, „Лет кис“ или „Бостела“. Стройно, еднакво, като войници. Да ти е драго да ги гледаш.

Ако си наблюдателен, веднага ще видиш кой танцува в строя и с желание и кой се муси и му се ще да направи нещо индивидуално. Веднага си записваш името му и проверяваш. И бас държа, че в работата тоя индивидуалист ще се опитва да върви по свои пътища и не това да прави, а онова, няма да е в крак с другите, а ще се тика на някакви неизвестни пътища, за да се бие сетне по гърдите и да разправя, че ние сме плява, а той бил Колумб и Александър Македонски в щастливо единство.

Човек не трябва да мисли, а да изпълнява. Има си началници във всяко направление — те дават насоките, а ти си длъжен да вървиш в строя.

Да вземем модата.

Има си един Кристиан Диор. Цар на модата. Каквото каже той, това! Ще си траеш и ще изпълняваш.

Като се каже „минижюп“ — вземаш ножицата и, храс-храс, режеш. И тръгваш посред зима с голи крака. Студено ти е, чаткаш със зъби като изгонен от глутницата вълк. Но си горд, че си в строя, че си със стадото, където води овенът — там и ти.

Но идва лято. Горещо, жежко. Толкова ти е топло че като изпиеш литър вода, изстискваш сетне два литра от ризата си. И тогава точно Кристиан, този гений на модата, този Архимед и Прометей, се блъсва в пияно състояние в ръба на масата и от изскочилата му цицина се появява идеята за „максижюп“.

И хуква тогава светът през адските горещини, облечен от носа до петите. Поттиш се, блещиш се, но си с макси.

И само тук-таме се пръкват някои налудничави типове, които не се съобразяват с модата и започват да оригиналничат.

Ето тоя хвалипръцко е точно такъв.

По време на бомбардировките бяха модерни сака до колене, а балтони до пети. Сякаш напук — точно тогава платовете бяха кът. Но тези, които бяха дисциплинирани, даваха цялата си заплата, не ядяха, не пиеха — само да си купят на черно нужните десетина метра плат за сако и балтон, за да са в крак с модата. А тоя тръгна по бански гащета.

— Нямам пари за повече плат — каза, — това е.

Затова пък, когато след Девети се премахна купонната система и магазините бяха залети от платове, той взе, че си уши сако до коленете и балтон до петите.

— А бе човек — казвахме му, — сега са модерни сака до пъпа и балтони над коленете. Не ставай смешен.

А той — не!

— Цял живот съм мечтал да си ушия дълго сако, крив ли съм, че модата се измени тъкмо когато имам и пари, и плат?

Помня, през една ужасно топла зима той се появи по улиците с бяла риза и бял панталон. Ние си ходехме, както му е редно да се ходи зимно време — с балтони и шушони, и се потяхме, та дим се вдигаше, а той, дивакът му с дивак, си ходеше, сякаш е лято, и си свиркаше по улиците.

Затова пък, когато през лятото застудя и падна сняг, той навлече балтона. Ние ходехме с бели ризи и бели панталони, както е редно да се ходи лятно време, а той се завива с топлия балтон и си свирка.

Пак го извикахме, пак му се скарахме, но той вдигна рамене.

— Няма да хващам пневмония заради вас, я!

Като млад имаше къдрава коса. И си я носеше, та дим се вдигаше. Заплашвахме го, наказвахме го — не и не.

— А бе човек — казвахме му, — кой сега ходи с къдрава коса? Не е прието.

Добре, ама остаря и косата му опада. Тогава пък си пусна брада. Обяснихме му, че сега вече може да носи къдрава коса, но не и брада, но когато човек е инат, разбира ли от дума! Три пъти го стригахме, три пъти си пуска брада. А сега пък на всичко отгоре направи двойно прегрешение — по време на летен сън тръгна с балтон и брада. Затова го арестувахме.

— И къде го водите?

— Водим го през сънищата на хората, за да видят какво ще стане с тях, ако са недисциплинирани. Как може така? За какъв дявол е модата, ако не се съобразяваме с нея? Че ако всички започнем да правим това, което ни харесва, да носим това, което ни отива — какво ще стане с Кристиан Диор? Кой ще храни жената и децата му?

Първият въоръжен опъна ремъците на оръжията, които висяха на раменете му, и даде команда:

— Ходом, марш!

Тримата отново потеглиха — отпред и отзад въоръжените, а по средата — човекът с брадата и зимния балтон.

ГЛАВА ДЕВЕТА

СЯНКАТА

Бяха двама.

Отпред вървеше мъж с прошарени коси и два ордена на лявото рамо, а зад него вървеше нещо беззникаво, с четири ордена на лявото рамо.

Каквото правеше първият, вторият веднага го повтаряше два пъти по-силно.

Това се видя много смешно на Тинчето и тя се разсмя.

Мъжът с двата ордена спря и също се усмихна.

— Няма нищо смешно — каза той и посочи бледото създание зад себе си, — това е моята сянка.

— Така ли? — учуди се Тинчето. — Тя съвсем на жив човек прилича.

— Така си е — съгласи се мъжът, — дори понякога си мисля, че наистина е жив човек. Още като дете забелязах, че нещо се движи заедно с мен. Вървя аз, а то зад мен. Отначало ме беше много страх. Мислех си: „Ами ако това са вълците?“

Нали за това ни плашеха старите баби? За едно нищо и никакво зелено доматице от сладкото са готови да те хвърлят на вълците.

Затова, щом виждах нещото зад себе си, изпищяхах и се криех. И с изненада забелязах, че това, дето ме преследваше, веднага след писъка ми първо се хвърляше към скривалището и първо се криеше. Чак когато се успокоявах и се престрашавах да изляза, то изпълзяваше след мен и заставаше зад гърба ми.

Аз вървя — то върви. Спра. То спира.

Свикнах с него. Дори започнахме да си приказваме.

— Здравсти — казах му, — какво си ти?

— Аз съм сянката ти. Ще те следвам винаги. Каквото правиш ти, ще правя и аз. Каквото мислиш ти, ще мисля и аз.

Зарадвах се страшно много. Нали е хубаво да си имаш винаги нещо под ръка? Някои си вземат коте, други — куче, аз пък ще имам

сянка!

Дълго време си живеехме от щастливо по-щастливо. Сянката повтаряше всичко, което правех аз. Дори забелязах, че когато крадях сладко, тя първа се нахвърляше върху буркана и мляскаше по-силно от мен. Отивах ли на кино, увърташе се около краката ми и се шмугваше първа. При банкети и пътувания в чужбина също първа се нахвърляше към масите или първа се катереше по самолетната стълбичка. А когато ме наградиха с лавров венец, забелязах, че преди да си вдигна ръцете, тя вече ги протягаше към венеца, взе сянката му и си я нахлупи на главата преди мене.

Нещо повече.

Когато ме наградиха с орден, тя така се изхитри, че от моя орден измъкна две негови сенки и си ги закачи на гърдите.

Дълго си живеехме щастливо, до оня миг, когато, както казват поетите, настъпи миг горестен.

Нали на пазара има дини? Да вземе един да изяде една диня. Това нищо, ама сетне хвърлил корите точно на пътя, по който всеки ден минавах.

Подхлъзнах се и паднах. Ударих се страшно и веднага се обърнах да видя дали сянката ми, която винаги ме е изпреварвала, не се е ударила два пъти повече. С удивление забелязах, че от нея няма и следа. Изплаших се. Ами ако в престараването си тя се е пребила съвсем?

— Сянко — закрещях, — къде си, сянко?

Дотътрах се на четири крака до къщи и лекарите ми препоръчаха да пазя леглото четири месеца. Но и да не бяха ми го препоръчали, къде щях да ходя с тези два гипсирани крака?

Четири месеца лежах, четири месеца сянката не се появи. Да беше ми подала поне чаша вода! Махнах с ръка и реших да живея без нея.

Но тъкмо започнах да оздравявам и в главата ми се мяркаха привлекателни мисли за кино и разходки, под мен нещо се размърда. Подскочих, видях, че лежа върху сянката си. Тя ми намигаше и се кикотеше.

— Къде беше толкова време? — ядосах се аз.

— Че аз бях винаги с теб — каза сянката, — моля ти се. Питай, когото искаш. Аз имам свидетели. На, ето ти и махленско

свидетелство. С печати. Трийсет души са се подписали, че винаги съм била с тебе.

Изведнъж се разрева:

— Да, да — аз знам, че ти така говориш, за да не ме вземеш, като идеш на кино! Знам те аз. Винаги съм била с теб, винаги съм мислила като теб, а ти си толкова неблагодарен, толкова лош...

Нямаше как. Вдигнах ръце. Признах си, знаел съм, че е с мен, но понеже съм неблагодарник, не съм забелязал това.

Сетне се облякохме и отидохме на кино. И тя пак първа се шмугна пред мен.

И отново заживяхме щастливо, а когато ми дадоха втори орден, забелязах, че сянката има вече четири сенки на моите два ордена.

Само че сега съм много внимателен, като вървя, защото — току-виж, — подхлъзнал съм се на динена кора и сетне — иди гони сянката си.

Усмихна се и кимна. Сянката също се усмихна, но два пъти по-силно.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ЧОВЕКЪТ С ПИЖАМАТА

Пристигна, като риташе и блъскаше:

— Какво става тук? Всичко се е обърнало с главата надолу. Къде са телефоните ми? Къде е колата ми? Къде е шофьорът ми? А секретарката. Анна, Анннннааааааааа!

Но колкото и да наблягаше на „н“-то, от Анниннна нямаше и следа.

Малко се омърлуши.

— Боже мой, да не е настъпил краят на света?

— Не, не — каза Тинчето, — просто сънуваш.

— Че какво от това изрепчи се той, — да не би в сънищата да съм Сульо или Пульо! Аз съм си аз!

— Хубаво де — успокои го Тинчето, — кротко. Че ти си си, ти си, но малко в по-друг вид.

Едва сега се огледа и ахна. Беше по пижама.

— Майчице! Ако ме видят!

— Какво ще стане?

— Как какво! Ами авторитетът ми? Сред поле и изведнъж — по пижама! Ужас!

Зачупи ръце:

— И наоколо дори шосе няма. Само тази проклета рекичка, тези три брезички и това идиотско мостче. Докога ще седя тук?

— Докато се събудиш.

— Чак дотогава? Ами ако ме види някой?

— Хе — изсмя се Тинчето, — да знаеш как те сънуват твоите подчинени?

— Как ме сънуват?

— Ами, да речем, като магаре. Ти си ревеш, а те са се накачулили върху тебе и те пришпорват.

— Кой са тия? — изрева той. — Ей сега ще ги уволня!

— Не съм доносчик — каза Тинчето.

— А каква си?

— Аз съм Тинчето.

— В коя служба работиш?

— Отдел „кошмарни сънища“.

— Значи, при мен има и такъв отдел? — учуди се той, но сетне малко се разведри. — Какво да правя? Голямо предприятие, не мога да познавам всичките.

Малко се изпъчи:

— Ти ми се виждаш умно момиче. Мини утре в дирекцията. Може да видим за някоя друга служба.

— Тази ми е добра.

Той вдигна рамене:

— Стой си там.

Изведнъж се плесна по главата:

— Разгеле. Бягай веднага през полето и намери някаква кола. Кажи името ми — ето ти визитната ми картичка, — веднага всичко ще се уреди.

— Не ща — каза Тинчето.

— Как?

— Така.

Отначало той тръсна глава. Сетне почервения. После започна да се надува, надува и когато вече щеше да хвъркне, изрева:

— Уволнена си!

— Мерси!

— Каквооо?

— А, нищо.

— Но аз те уволнявам!

— Добре де.

Той хукна напред и назад, като мачкаше цветята.

— Какво е това отношение? Аз такъв вълчи билет ще ти дам, че никъде няма местенце да намериш!

— Мерси!

Това го вбеси съвсем.

— Хулиганство! — изрева той. — Тук има хулигани!

— Дребни или едри?

— А бе ти каква си, че не се страхуваш от мен?

— Аз съм момиченце. Десетгодишно. Ние не се страхуваме от такива като тебе. Нас ни плашат засега само с вълци и мечки. Чак като пораснем, ще почнат да ни плашат с теб.

— Да не си посмяла да ми говориш на „ти“!

— Че аз досега нали така ти говорих!

— Я! — викна той. — Е, как така?

— Ами така.

Това съвсем го сащиса. Какво става тук?

— Нищо бе, чичко. Сънуваме си.

— Сънуваме, казваш?

— Да.

— Ама че кошмарен сън!

— Защо да е кошмарен? Толкова хубаво е наоколо. Виж цветята, виж брезичките, виж мостчето...

Той се огледа:

— Наистина... Ей, откога не бях виждал поле... При мен все дими, дими... И рекичка — ха-ха — ами то сигурно има и раци, а?

— Сигурно.

— Гледай ти, гледай ти... Ами аз точно край такава рекичка израснах... И край такова поле. Ами мостчето... Същото мостче. Ама същото.

Дойде до мостчето и се плесна по главата:

— Ето и името ми. Издълбах го като дете... Майчице!

Очите му се навлажниха и той седна на брега. Сетне скочи, хвърли горнището на пижамата и се бухна с главата надолу в рекичката. В следващия миг вече пипаше в подмолите.

— Ето го! — изрева, като измъкна огромен рак. — Ето още един и още един. Ураааа!

Търчеше като луд из подмолите и вадеше раци. Сетне изскочи целият прогизнал от вода, но щастлив и запъхтян.

— Боже мой! Каква красота!... А бях забравил, че може да е толкова хубаво на този свят.

Изведнъж се чу клаксон. И сред тревите израсна силуетът на лека кола. От нея изскочи пъргав младеж. Като видя разнежения мъж, той ахна:

— Другарю директор, извинете... едва сега научих. Донесох ви костюма. Ето.

Директорът подскочи като ужилен:

— Махни се!

— Но, другарю директор!

— Махни сееее! — изрева директорът. — Поне от сънищата ми се махни! Поне насън ме оставете да си половя малко раци и да ходя сред цветята. Оставете мееее!...

Хвана главата си и хукна през поляните. Шофьорът го погледна смаян, а сетне скочи в колата и я подкара след началството.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

ПЕРКОТО

Той свиреше с пръсти и подскачаше.

— Здравейте! — каза той на Тинчето, като намигна. — Аз съм много голям перко.

— Перко ли?

— Перко — кимна Перкото. — Някои ми викат Перко Наумов. Свиря си с пръсти, защото ми е по-леко. Ако имах някакъв инструмент, трябваше да се грижа за него, а така си свиркам, без да ме е грижа за нищо.

Засили се и скочи с опънати напред крака във водата.

— Видя ли? — каза той, като седеше в рекичката, облян с вода до кръста. — Някои биха врекнали: „Леле, намокрихме се!“, а на мен ми е все едно.

— Погледни — каза той, сетне взе едно цвете и го изяде, — никой не яде цветя. Навярно защото са горчиви, ама аз ги ям, защото съм перко. Искаш ли да ти изям една оса или един бръмбар?

Замисли се и се понеса:

— Право да ти кажа, от осата малко ме е страх, защото може да ме ужили по хранопровода. А да ядеш цветя или бръмбари не е толкова страшно. Малко е неприятно, но защо пък да не го направя, щом съм перко? Щом съм перко, трябва да оправдавам името си непрекъснато, нали?

Сложи няколко по-едри камъка от рекичката зад гърба си и се облегна така, че водата леко клокочеше край врата му.

— На времето съвсем не мислех, че съм перко, но като ме навикаха „Перко, Перко“, и аз станах. Отначало ми беше неприятно — всички нормални, а аз — Перко, но сетне свикнах. С всичко се свиква — прозя се той, — щом играеш някаква роля, играй си я докрай. Обществото би се ужасило, ако види някой да седи по тротоарите или да се качва с пижама в трамвая. А аз и по тротоарите си седя, и в трамвая се качвам с пижама, и никой не ми казва нищо. Ами той е

Перко — казват, — не го ли знаете, Перко Наумов. Въпросът е как си се поставил в обществото.

— Тя е много хубава тая — усмихна се той. — На събрания другите си говорят едни такива замазани, а аз плещя всичко направо. „Перко е, та му е леко — казват всички. — Я ние да кажем такова нещо, ще ни направят на нищо. А той си е Перко. Ами да.“

Почеса се по главата:

— А ако не съм аз, сума ти работи щяха да останат под полицата. Като ме видят, и най-умните се изчервяват. „Леле — викат си, — тоя Перко, ако разбере какво мислим, веднага ще го издрънка!“ И крадците се страхуват от мен, и бюрократите, и глупаците. Нормалният човек може да бъде уплашен. Ще го дръпнат и ще му поговорят насаме за семейството, за службата, и той си мълчи. А на мен какво ще ми вземат? Скъсаната риза ли? Нали съм си Перко, само тия гащи и тая риза имам, та съм си добре. Изобщо ако човек реши да става Перко, не му трябва да си строи вила, да купува хладилници и леки коли. За миг само помислиш — какво ще стане с вилата, колата, хладилника — само за миг, и край, преставаш да си Перко. А и да не престанеш, хората ще си намигат вече: уж Перко, а я какви работи има. И вече няма да се страхуват от тебе. Та тая, моето момиче, на пръв поглед изглежда лека и весела, ама не е. Почти като царската корона е. Един Перко, ако иска докрай да е Перко, трябва да е честен. Няма как.

Кой знае откъде са измислили, че само нормалните хора могат да бъдат мръсници, нечестни, крадци, подлещи и прочие. А ние, ненормалните перковци, трябва да сме носители на всички най-висши човешки добродетели. Да нямаме риза и гащи на тялото си, да сме безкористни, да не се интересуваме от парите, да имаме само най-чисти мисли, да казваме каквото мислим...

Плесна се по главата:

— Ей, че работа! Не ми беше идвало наум. Излиза, че от съвкупността на всички най-висши човешки добродетели, събрани на едно място, се получава Перко. Уж ти набиват да бъдеш цял живот честен, да не крадеш, да не лъжеш, да казваш истината, а ако речеш да правиш всичко това — хайде, Перко си бил!

Стана от рекичката и започна да се разхожда наляво и надясно. Ядоса се и ритна една консервена кутия. Спря се и се замисли. Сетне вдигна глава и луната освети бледото му лице. От очите му течеха

сълзи. Протегна език и облиза капчиците, които висяха край устните му.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

ПОДМАЗВАЧЪТ

— Тинчeeeeeeee!

Тинчето се стресна — точно срещу нея седеше човече със свенлива усмивка.

— Заповядай, Тинче!

— Боже мой! — плесна Тинчето. — Панделка. И то любимия ми цвят — белезникавовиолетова!

Кракът на човечето задълба срамежливо по пода на мостчето.

— Цял живот съм мечтала за такава панделка. Откъде знаеш това?

— Ами — изчерви се човечето, — знам.

Погледна към Тинчето и се изчерви:

— Аз съм си такъв.

— Какъв?

— Подмазвач.

Тинчето се ококори:

— Така ли?

Подмазвачът кимна:

— Признавам. Нали е насън? Насън човек може да си каже всичко. Ти и затова ни викаш насън, защото знаеш, че там хората са искрени и си признават всичко. Това, което мислим през деня, си го казваме по време на сън.

— Та подмазвач, казваш?

— Ами да. Подмазвам се.

— А на мен защо ми се подмазваш?

Той вдигна рамене:

— Знам ли? Така, по инерция.

Замисли се:

— Едно време се подмазвах само когато трябваше, но после го ударих през просото и започнах да се подмазвам на всички. Видя ли някой и започвам да се подмазвам. Науча ли какво най обича да слуша

и му го казвам. Понякога човек мечтае за едно нищо и никакво шарено копченце, но трябва да знаеш това и да му го подариш точно когато трябва. И ще ти бъде признателен цял живот.

— Но те не виждат ли, че им се подмазваш?

— Ха! Виждат, разбира се. Но обикновено хората обичат да им се подмазват. Уж все говорят: „Ужасно нещо са подмазвачите!“ — и дори с погнуса потръпват, а като му се подмажеш красиво, и нещо му затрепти: „А бе виждам, че ми се подмазва, ама щом ми се подмазва, значи, аз съм личност!“ — И те търпи. И щом му поискаш нещо, ти го дава. Тайничко, грубо дори — тика ти го в ръката и ти крясва на ухото: „Махни се оттук, подмазвач такъв!“, но изпълнява желанията ти.

Облиза се и се усмихна свенливо:

— Знаеш ли, у хората има една особена черта. Като видят краставо куче, потръпват, но биха дали сума ти пари, за да му помогнат. Има нещо добро у хората — обичат да помагат на нещастните и затова, ако съвсем ясно покажеш, че си подмазвач, много повече ще получиш. Дори и най-честните хора не могат да минат без подмазвачи. Защото те именно имат най-чувствителни сърца и гледат на теб като на сакат.

Тинчето леко потръпна, но все пак попита:

— Ти така ли се роди, или после стана такъв?

— А, не се родих такъв. Мисля дори, че бях много добър човек. Но съм много наблюдателен. И забелязах, че когато целувам леля си зад ухото, тя потръпва и се размеква. И затова, щом я виждах, отивах при нея и я целувах. Тя беше грозна и имаше брадавица на носа, но ми даваше хубави играчки. Отначало, да си призная, никак не ми беше приятно. Но играчките бяха толкова хубави! Боже мой, как ме обича това дете — просълзяваше се тя, — то е толкова добро. А другите са диваци, бягат от мен. Като умря, се оказа, че ми е приписала апартамента си. И с това започна.

Поклати печално глава:

— Тогава в малката ми главичка хрумна мисъл: „Навярно всеки човек си има слабо място, трябва да разбере у всеки кое е то.“ Аз нямах никакъв слух. Пеех гамата в един тон. Но забелязах, че учителката по пеене обича цветя. На главата си носеше цветя, на блузата, на масата й винаги имаше цветя. И започнах да й нося цветя.

Той изхихика и закри устата си:

— Но умно го направих. Не грубо. Започнах да ѝ слагам тайно цветя на масата. Тя ахкаше и питаше кой ги е поставил, но аз мълчах. И на края, когато вече щеше да полудее от любов към този неизвестен дарител, направих се, че уж не я виждам и поставих цветя на масата. „Ах, значи, си ти!“ — плесна с ръце тя. Поисках да избягам, но тя ме взе за ръце и ми каза, че съвсем не трябва да се срамувам. Напротив — това показвало, че съм с нежна душа и въпреки че не мога да пея — какво съм бил виновен, в гените ми не била програмирана музикалност, всъщност сърцето ми било пълно с мелодии и така нататък, и така нататък, вследствие на което си изкарах цялата прогимназия с шестици по пеене.

— Да — въздъхна подмазвачът, — отначало бях много деликатен, бях все още много добър. Действувах ловко, тънко, с далечни ходове. Понеже знаех, че директорът на гимназията до смърт обича сакатото си дете, направих се на влюбен в него и го развеждах с количката. Вследствие на това директорът едва не изгони един учител, който се осмели да ми пише двойка по математика. А с течение на времето играта се разрасна и започнах да забелязвам, че дори и грубо да се подмазвам, пак върви. Освен това трябваше и на много хора да се подмазвам, та започнах да пердаша направо.

Въздъхна:

— Изнервих се, оттам идва цялата работа. Защото дори и при всички деликатни ходове дочувах зад гърба си: „Подмазвач, подмазвач...“ Е, щом е така, казах си, ще карам направо. И, слава богу, живея си и досега. Подмазвач, подмазвач, ама си имам всичко. Трябва ми хладилник? Моля, кой продава хладилниците? Тоя и тоя. Какво обича най-много? Това и това. И бам — получава го. И бам — хладилникът — с презрение, с погнуса, но застава в къщи. И колата така взех, и вилното място, и службата си. Какво да правим, моето момиче, с течение на времето потребностите растат, та няма време вече за деликатност. Сега съм такъв подмазвач, че отдалече хората скърцат със зъби: „Ето го подмазвача!“, но тайно в себе си се чудят: „Какво ли ще ни поднесе? Дано да е точно това, което искаме в момента.“

— Довиждане — каза той, — все пак, между нас казано, тази панделка ти отива много. Вярно е, че като се събудиш, няма да е на главата ти, но мога да ти помогна — на „Леге“ 12 утре ще пуснат

такива панделки. Целуни леля си, кажи ѝ, че много я обичаш, кажи ѝ, че умираш да идеш с нея на разходка. Нали знаеш колко пъти те е молила да излезете на разходка, а ти все се дърпаш и отиваш да играеш със съученичките си. И случайно минете край магазина, там вече ще е по-лесно. Ще плеснеш с ръце, ще покажеш панделката и...

— Майчице — изкрещя подмазвачът, — защо ме удари? Как не те е срам! Малко дете, а да удря възрастните!

— Насън всичко може — каза Тинчето. — И се махай по-скоро, че както е насън...

В същия миг мостчето остана празно. Само някъде отдалече се дочу гласът на подмазвача:

— Именно това забравих да ти кажа — провикна се той, — че и при нас има известна доза риск. На сто един вместо благодарност ти удря шамар, но това е толкова малък процент...

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

СЛАВИСТЪТ

Носеше огромен плакат:

„САМО «СЛАВИЯ»!“

А освен това и скандираше:

— Само „Славия“!

Наистина беше смешно и Тинчето се разсмя.

Той спря, свали плаката и също се усмихна:

— Може да ви се вижда смешно, но аз съм си славист. И точно сега, когато нашият тим загуби толкова мача подред.

— Знаете ли — продължи той, — вчера дъщеря ми попита: „Татко бе, защо сме от «Славия»?“ Стои срещу теб детенцето и те гледа в очите. За него ти си бог и цар, и вожд на племето на унгингубарунчите. Когато една вечер не искаше да заспи и помоли да ѝ разкажа нещо интересно, аз ѝ признах, че всъщност съм вожд на племето на унгингубарунчите и истинското ми име е „Великият кожен чорап“. Разбира се, казах ѝ го така, на шега, но точно това тя повярва и оттогава се готви за нашето връщане в родните унгингубаручки прерии. С цялата си бащина подлост аз използвах тази работа, за да ѝ обяснявам, че най-големият грях на племето на унгингубарунчите е неизяждането на сложеното на масата ядене.

— Това прегрешение — добавих, — дори си има и свое специално наименование. На унгингубаручки то се казва „пифшихтихл“. Лепнат ли ти един „пифшихтихл“ на гърба, иди обяснявай сетне, че съвсем случайно не си изяла яденето. Презират те до края на живота.

И детето яде, та му плющят ушите. Самият вожд казва това. Значи, е истина. И в главата ѝ зеленее прерии и мустанги препускат.

Най-отпред, накичен с пера, размахвайки томаха, препускам аз. И поразявам всички врагове.

Страшна гледка, няма що.

И изведнъж нашият отбор, отборът на унгингубарунчите пада сума ти пъти подред, и то в началото на сезона. И застава на последното място в таблицата.

Детето ме гледа право в очите. Ако унгингубарункият тим е такъв, какви са самите унгингубарунчи? Ами вождът им?

Нямаше как, трябваше да ѝ обясня.

Сложих я на коленете си и започнах:

— Тя е много специална тази работа, моето момиче. Всеки човек има мигове на величие и падение. Нима не си чувала за спартанския цар Леонид? Аз съм ти разказвал. Пристигат перси. Много перси. Стотици хиляди. Повече от всички маргаритки, които видяхме на Витоша. А срещу тях — само 300 души, предвождани от своя цар Леонид. Явно е, ще паднат. Има много просто решение. Хвърлят си стрелите и се предават. И остават живи. А ако продължават да се бият, все едно, ще ги избият и пак ще минат. И пак ще заробят града. Явява се въпросът: след като и тъй, и тъй ще заробят града и краят ще бъде един и същ — да се бием ли, или да се предадем? Всеки нормален човек би казал — щом е така, ще се предаваме. Но ето, този ненормалник Леонид ни в клин, ни в ръкав се изсмива в лицето на персите и не иска да се предаде. „Ами ние тогава — казва му персийският цар — ще затъмним небето над тебе със стрелите си.“ „Толкова по-добре — усмихва се Леонид, — значи, ще се бием на сянка.“ Ако беше се предал, никой дори нямаше да знае името му. Но той се бие и умира заедно с тия триста спартанци и влиза в енциклопедията и читанките. Много е лесно винаги да си печелившият.

Така е и с нас. Това, че ни биха няколко пъти, е изпитание, моето момиче. Може би ще ни бият във всички мачове. Може би следната година да отидем в „Б“ дивизия. И там да ни бият. Да отидем в зоновата група. И там да ни бият. И когато останем на последно място в зоната и вече няма накъде да идем, тогава именно трябва да се преборим. Защото само тези, които останат тогава слависти, те ще бъдат истинските унгингубарунчи. Ясно ли е?

— Ясно е — каза дъщеря ми.

И видях как лицето ѝ грейна.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТАТА

ЛЕКТОРЪТ

Вървеше напред, сложил една катедра на гърба си, а след него вървеше цяла сюрия младежи с изцъклени очи и чела като лентички.

Като стигна до мостчето, стовари катедрата на земята и отпусна ръце.

— Ще правим събрание — каза той, — за обмяна на опит. Първото в света от този род. Тези — посочи младежите — са некадърниците от сто и шеста единна организация. Наяве никога не биха признали, че са некадърници, но нали е насън — тръгнаха след мен.

Обърна се към младежите и започна:

— Обръщам се към вас в залеза на своя живот, за да ви помогна със съвети из моята лична практика.

Като възрастен некадърник и подлец на дребно имах възможност да придобия известни житейски познания, които в пристъп на алтруизъм искам да споделя. Разбира се, някои зли езици ще кажат, че до известна степен повтарям Полоний, но какво да се прави — съдбата не ни е надарила с възможност да откриваме закони и континенти. Затова пък ни дава възможност да използваме чужди мисли и чужди слабости за натрупване на знания и блага.

Първото нещо, което дивите зверове учат малките си, е да им покажат от какво да се боят и от какво — не. Или, накратко казано — законът на джунглата: „По-силният е твой враг, а по-слабият — твоя жертва!“

В хода на тези мисли редно е и ние да си зададем въпроса — кой е нашият непосредствен враг?

Не се иска много мислене, за да се проумее, че врагът ни, този, от когото трябва да се боим, е талантливият и честният. С блясъка на духовните си и умствени качества той хвърля светлина на потоци и в нея всичките ни отрицателни качества изпъкват като на кадро. От това следва, че нашата най-главна цел е да намерим ключа, с който се

загасва светлината. За съжаление, това не е обикновен, електрически ключ — щрак — и хайде, тъмнина!

Този ключ е сложен, с много фази.

Завъртването на първата фаза, при която светлината на чистите и талантливите се намалява с една степен, става, когато вие признаете, че светещите наистина са носители на най-хубавите човешки качества. Както слънцето, което пръска светлина и осветлявайки несветещите планети, губи част от светлината си, така и талантливият малко помръква, когато вие засветите с неговата светлина?

— Ние сме нищожества! — плачете на събрания и заседания. — Къде е той, къде ние! Той осветлява нашия път. Той е нашето слънце.

И все в тоя дух.

Номерът е много ефектен. По този начин вие започвате да минавате за негови почитатели, за негови спътници. И от тази позиция завъртвате ключа на втората фаза.

— Но като негови почитатели, като негови сподвижници не можем да мълчим! — продължавате да ридаете вие. — Ние не можем да скрием, че той не използва цялата сила на своя талант за народополезни дела. Пръска се наляво и надясно, с което лишава поколенията от редица гениални творения.

Сега идва редът на третата фаза:

— Изхождайки от тази предпоставка, трябва смело да заявим, че ако ние бяхме на негово място, с неговия талант и умствени качества, щяхме да дадем много повече. А щяхме да направим това, защото сме много по-съзнателни, много по...

Ето и четвъртата фаза е готова:

— Затова предлагаме той да бъде отстранен от поста, който заема. Това ще бъде един добър урок за него. Още повече че той идва именно от нас, тези, които светим с негова светлина, от страна на неговите почитатели, от страна на тези, които милеят най-много за него.

И гласувате, и отправяте слънцето в друга галактика. Нека там си свети, колкото си иска. А вие ще си седите тъмнички и невзрачнички, но ще сте спокойни, че никой няма да хвърли светлина върху душичките ви.

Младежта грабна лектора с катедрата му и го понесе напред.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

ТЕОКЛИМЕН — ПТИЦЕГАДАТЕЛЯТ

Нещо край брезичките изшумоля. Тинчето се обърна в очакване на поредния събеседник, но не видя нищо.

И пак нищо.

— Хей! — провикна се Тинчето.

— Моля?

— Къде си?

— Тук съм.

— А защо не те виждам?

— Защото съм невидим!

— Я!

— Да, да.

— Е, кой си ти?

— Ами аз съм бившият Теоклимен, птицегадателят на древна Атина. Идвам от царството на сенките. Ние сме малко невидими, та затова не се виждаме кой знае колко много. Вървим си така и си плуваме във въздуха, ама не личим.

— Та?

— Ами и аз дойдох. Нали виждам — разни идват при теб — та и аз...

— Добре си го намислил. И навярно искаш да ми кажеш нещо?

— А, не, но всъщност — да.

— И какво ще ми кажеш?

— Нещо във връзка със смъртта ми. Между нас казано, и досега ме е яд, че си отидох така мижитурски. Много ме е яд, та искам да ти го разкажа. Все го разправам на моите колеги, сенките, ама те вдигат рамене. Не било важно как си умрял, важното, че си умрял. Не е така. Друго е да умреш като цар, друго е да пукнеш, задавен от рибя кост.

— Ти от рибя кост ли умря?

— Много по-глупаво.

— Цялата съм в слух.

— Аз — каза сянката на Теоклимен, — си живеех в древна Атина и по птиците гадаех бъдещето. Доходна професия, ще знаеш. Всяка зима пълнех три бурета с вино, две каци с кисело зеле и една каца сирене. Добре си живеех. Две стаи, кухня и антре. С изглед към морето, трима роби и две кучета. Толкова добре живеех, че ме избраха в съвета на старейшините. Нали знаеш — на времето имаше такъв съвет — събират се всеки ден в два часа следобед и заседават. Традиция, какво ще правиш! Засадаваш, а след заседанието ти плащат заседателни. Хем спазваш традицията, хем ръководиш, хем ти плащат. Мисля, че е добре, нали?

Тинчето се усмихна и вдигна рамене.

— Та, заседавахме така ние всеки ден и не щеш ли — един ден се оказа, че няма за какво да заседаваме. Ужасно. „Леле — помислих си, — освен че ще нарушим традицията, няма да ни платят нищо. Ами сега?“ И тъкмо когато всички решиха да признаят, че няма за какво да се заседава, аз скочих на крака и казах:

— Момент, хрумна ми интересен въпрос. Има нещо, което дразни. Нашите поети непрекъснато дрънчат на лирите си:

*Морето е синьо,
морето е синьозелено!*

Или:

Морето е зелено!

А къде е истината? Предлагам веднъж завинаги да решим този въпрос, за да няма бърканици. Аз например смятам, че морето е синьо.

Що ура беше, що викове... Едва не ме вдигнаха на ръце.

И сетне гласувахме. Четиридесет души ме подкрепиха. Двадесет пък се изказаха в полза на синьозеленото море, петима се дръпнаха — не, морето била зелено!

И понеже бяхме демокрация, решението на болшинството бе прието за закон и бе вменено за дълг на поетите отсега нататък да

говорят само:

МОРЕТО Е СИНЬО!

След което си получихме заседателните и хукнахме по кръчмите, за да ги изпием.

Но на другия ден останах изумен, когато бе внесено предложение петимата, гласували за зеленото море, да бъдат изгонени от града, а на двадесетте синьозелени да бъде наложено мълчание. И най-неприятното беше, че се обърка и моето име в цялата работа.

— Ние не можем да се червим пред нашия известен птицегадател — крещяха моите съмишленици, които гласуваха за синьото море. — Той ни отвори очите и ни показа, че морето е синьо. Затова в негова чест ние трябва да изгоним тези предатели, които се осмелиха да застанат срещу неговото мнение.

И тъй нататък...

Бях толкова смутен, че гласувах „за“. Освен четиридесетте сини за предложението гласуваха и седемнадесет „синьозелени“. Опънаха се само трима „синьозелени“ и естествено — петимата „зелени“.

Тежеше ми на съвестта и затова, когато получих заседателните, изпих ги до стотинка.

На другия ден останах като гръмнат. Пак използвайки моето име, групата на „сините“ предложи тримата „синьозелени“, които се бяха осмелили да защитят петимата приятели „зелени“, да бъдат бутнати в затвора. Още по-учуден останах, когато тези трима първи скочиха и изръкопляскаха. Станали на крака, всички гласуваха единодушно за предложението, с изключение на мен.

— Моля ви се — казах, — но това е вече много. Страшно съжалявам, че предложих да се гласува за такъв глупав въпрос. То бива шега, бива, ама за един цвят на морето да се тикат хора в затвора, и то по моя вина — не съм съгласен.

И гласувах против.

На следващия ден всички единодушно внесоха предложение да бъде обезглавен Теоклим. Предложението бе посрещнато с възторжени крясъци. Гласувахме като един.

— Гласувахте?! — учуди се Тинчето.

— Представи си, да — измънка Теоклимен. — Дори мога да ти кажа, че най-много крещях „ура“ именно аз.

— Но защо?

— Хайде де — смънка пак Теоклимен, — и досега не мога да разбера защо. „Леле — помислих, — и сега, ако се опъна, кой знае какво ще стане!“ А като ме обезглавиха, плеснах се по главата: „Че какво могат повече да ми направят?“ Ама нали знаеш — в общия ентусиазъм...

Сянката въздъхна:

— Това е цялата работа. И оттогава бродя из реките и езерата, далеч от морето, и не мога да си намеря място от яд. Да гласувам за собственото си обезглавяване! Нали е глупаво?

Тинчето не му отвърна нищо, защото се беше събудила.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

ПОСЛЕДНИЯТ

Тинчето беше малко изненадана. Вместо герой при нея пристигна авторът.

— Извинявай, Тинче — кимна авторът, — но не исках да го безпокоя. Той е толкова зает. Аз го обичам. И затова ми разреши да ти го опиша.

Усмигнах се нескромно:

— Както знаеш, говоря добре и образът му ще изпъкне пред теб така, както би изпъкнал, ако го беше изваял Микеланджело.

— Цялата съм в слух — отвърна на усмивката Тинчето.

Авторът се поклони и започна:

— Събужда се съвсем тихичко — като пъпка на цвете, която се разтваря. Краката му не вървят, а се плъзгат. Тихичко, съвсем тихичко, с едва забележима усмивка на лицето слага храна на рибките, на щиглеца, сипва мляко на котенцето и тихо, съвсем тихо изпива чаша студено мляко.

Минава през стаята на майка си, целува челото на старата жена, която се усмихва със същата тиха и мила усмивка, и леко отваря вратата. Не кима, а само притваря очи за довиждане и излиза.

На стълбищната площадка стои известно време замислен и съсредоточен. Сетне като изтрити с гума изчезват тихата му усмивка, плавните движения, тялото се разкършва и добива войнствена поза. И с твърди крачки затропва по стълбището.

— Здравей! — изревава на съквартирантката с такъв глас, че стените затреперват.

На улицата е вече огромен и едър, крещи заедно с пътниците в трамвая, той ги блъска, те го блъскат. В учреждението удря с всичка сила портиера по гърба и пита за здравето на шефа си. В стаята влиза с трясък и казва стар и плосък виц, след което се разсмява гръмогласно.

С рязък жест усилива радиоточката, която загърмява последния моден шлагер.

Повикват го по име и той изревава „да“ като ягуар. Веднага дава сведение за последните естрадни концерти, за мачовете, за своите прогнози относно спортния тотализатор.

Едва не предизвиква бой, когато се произнася против един естраден певец.

Намигайки на останалите в стаята, изважда лев и го подхвърля на едно от бюрата. Върху лева падат още няколко. За две бутилки „Столичная“ стигат.

След малко в чаши за вода се сипва една течност, която поразително прилича по цвят на водата, но предизвиква буйно веселие. Дочул шума, директорът влиза с трясък и тогава именно нашият човек скача пръв и му предлага да пийне водичка. Директорът пие и изведнъж се разсмява гръмогласно. А нашият човек го тупа по гърба да не се задави...

— Весело живеем! — смее се директорът. — Нали, момчета?

Момчетата прихват. Как не? Не живот, а приказка. Шумна, празнична.

Така минава работният ден.

С пазарска чанта в ръка нашият човек влиза с трясък в магазините, закача се с продавачките, крещи против тези, които се опитват да го пререждат, готов е да влезе в бой.

И най-сетне привечер започва да се изкачва по стълбището. Стъпките му са все така шумни и трещящи.

— Здравей! — реве на съквартирантите и с трясък отваря вратата на апартамента.

Но ако се вгледаш по-добре, ще видиш колко бавно и тихо се затваря вратата.

Напразно съквартирантите очакват да чуят нещо повече.

Тихо, съвсем тихо...

С тиха усмивка той се плъзна по пода на коридора, отваря безшумно вратата и целува челото на старата жена. Сипва семенца на щиглеца, мляко на котето, храна на рибките в аквариума.

Сетне протяга ръка и изважда от рафта с книгите „Малкият принц“.

Безшумно се отпусна на стола и разгръща страниците.

„В света нищо не е свършено — въздъхна лисицата.

Но тя пак се върна на мисълта си:

— Животът ми е еднообразен. Аз ходя на лов за кокошки, хората ходят на лов за лисици. Всички кокошки си приличат и всички хора си приличат. Затова малко ни е тежичко. Но ако ти ме опитомиш, животът ми ще стане като пронизан от слънце. Аз ще разпознавам шум от стъпки, който ще бъде съвсем различен от всички други. Другите шумове ме карат да се пъхам под земята, шумът от твоите стъпки ще ме повика като музика да изляза от дупката...

Лисицата млъкна и дълго гледа Малкия принц.

— Моля ти се, опитоми ме — каза тя, — само нещата, които си опитомил, можеш да проумееш... Хората нямат вече време да проумяват нищо. Те купуват от търговците готови неща. Но тъй като няма никакви търговци на приятели, вече хората нямат приятели. Ако искаш да си имаш приятел — опитоми ме..."

И с чисто, озарено от светлина лице човекът чете, чете:

„Опитоми ме, опитоми ме, опитоми ме!“

— Е? — попита авторът.

Но Тинчето не му отвърна.

Тя плачеше.

ЕПИЛОГ

Екскурзия.

Безкрайни поляни, обсипани с маргаритки, кученца, овча торба, жълтурчета, бабин зъб, камбанки, грамофончета и забравки.

Замислени, с отговорни лица, ние крачим през тях и обсъждаме важни учрежденски въпроси:

— Слушай, между нас казано, тоя Петров е една...

— Татенце, погледни!

— Какво?

— Слънцето. Виж го бе, тате!

— Видях го, видях го, мълчи сега!... Докъде бях стигнал? Аха, за Петров! Та аз мисля...

— Тате!

— Какво?

— Пеперуда?

Ядосан се оглеждам — ни пеперуда, ни дявол.

— Слушай, Тинче, престани с тия глупости и ме остави да поговоря с чичо ти Андрей!... Та каква беше мисълта ми? Аха — за Петров... Та той, доколкото ми се простират сведенията...

— Спри, татенце, спри! — страшен детски рев. — Какво направи бе, татенце!...

— Настъпих ли те?

— Не бе, татенце, ами ти я сгази!

— Кого съм сгазил?

— Повдигни си крака!

Повдигам си крака и недоумявам.

Нов детски рев:

— Видя ли бе, татенце!...

— Какво да видя?

— Ами ето я, забравката. Ти я сгази!

Хлипайки, детето вдига смачканата забравка и обидено се отдалечава, като се мъчи да оправи в ръчичките си микроскопичните

листенца на синьото цветче.

Въздъхвам облекчено: най-сетне можем да си разкажем каква долна и подла твар е колегата Петров.

И чак късно вечер, когато затварям очи, пред мен се явява... кой мислите? Петров!

Не.

Явяват се безкрайните поляни, обсипани с маргаритки, кученца, овча торба, жълтурчета, бабин зъб, камбанки, грамофончета и незабравки. И сред тях, разперил ръце, търча аз. Но не този, сегашният аз, а съвсем малък, шестгодишен. С широко разтворени очи аз гълтам поляните, цветята, слънцето, майски бръмбари, които бръмчат, окъпани в светлина, и пеперуди, пеперуди, пеперуди...

Боже мой, наистина — пеперуди!

Къде изчезнаха пеперудите, защо не ги виждаме вече, какво стана с нас?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.